Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 21. septembrī[1]

Lieta C-297/16

Colegiul Medicilor Veterinari din România
pret
Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
Persona, kas iestājusies lietā –
Asociația Națională a Distribuitorilor de Produse de Uz Veterinar din România

(*Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes Apelācijas tiesa, Rumānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

LESD 49. pants – Direktīva 2001/82/EK – Veterinārās zāles – Direktīva 2005/36/EK – Veterinārārstu apmācība – Direktīva 2006/123/EK – Pakalpojumi iekšējā tirgū – Valsts tiesību normas, ar kurām tikai veterinārārstiem ir paredzētas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt veterinārās zāles, pretparazītu līdzekļus un bioloģiskos preparātus – Prasība, ka veterinārfarmaceitisko uzņēmumu kapitālam pilnībā vai galvenokārt ir jāpieder veterinārārstiem – Cilvēku un dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzība

1. *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes Apelācijas tiesa, Rumānija) ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu jautā, vai saskaņā ar Savienības tiesībām ir pieļaujams paredzēt tikai veterinārārstiem tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt veterinārus bioloģiskos preparātus, īpaša lietojuma pretparazītu līdzekļus un veterinārās zāles Rumānijā (turpmāk tekstā – "attiecīgie preparāti"). Tā lūdz arī norādes par Savienības tiesību interpretāciju attiecībā uz valsts tiesību normām par tādu veterinārfarmaceitisko uzņēmumu saimniecisko struktūru, kuros notiek šādu preparātu pārdošana.

2. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts tiesvedībā starp *Colegiul Medicilor Veterinari din România* (Rumānijas Veterinārārstu profesionālā asociācija; turpmāk tekstā – "Asociācija"), no vienas puses, un *Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor* (Valsts veterinārsanitārā un pārtikas nekaitīguma iestāde, Rumānija, turpmāk tekstā – "Iestāde"), no otras puses, ko atbalsta *Asociația Națională a Distribuitorilor de Produse de Uz Veterinar din România* (Rumānijas valsts Veterināro preparātu izplatītāju asociācija; turpmāk tekstā – "Izplatītāju asociācija"), par Iestādes izdotā rīkojuma, ar ko tā grozīja savus Veterinārsanitāros noteikumus (turpmāk tekstā – "VSN"), tiesiskumu. Ar šo rīkojumu tika atcelts pienākums iesniegt apliecības kopiju par reģistrāciju Rumānijas veterinārmedicīniskās prakses iestāžu vienotajā reģistrā (turpmāk tekstā – "reģistrs"), lai saņemtu veterinārsanitāro atļauju veterināro aptieku un veterinārfarmaceitisko punktu darbam.

1 Oriģinālvaloda – angļu.

3. Prejudiciālie jautājumi attiecas uz dalībvalstu regulatīvās autonomijas robežām saistībā ar veterinārārsta profesijai paredzētajām priekšrocībām. Turpinājumā es izskaidrošu, kāpēc uzskatu, ka attiecīgās Rumānijas tiesību normas, kādas tās ir iesniegtas Tiesai, nav saderīgas ar Direktīvu 2006/123/EK[2].

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

a) Direktīva 2001/82/EK[3]

4. Saskaņā ar Direktīvas 2001/82 1. panta 2. punktu, kas iekļauts tās I sadaļā (”Definīcijas”), šajā direktīvā “veterinārās zāles” ir jebkura viela vai vielu salikums, a) kas domāts dzīvnieku slimību ārstēšanai vai novēršanai vai b) ko var izmantot vai ievadīt dzīvniekiem vai nu ar mērķi atjaunot, uzlabot vai pārveidot fizioloģiskas funkcijas, izraisot farmakoloģisku, imunoloģisku vai metabolisku iedarbību, vai lai noteiktu medicīnisku diagnozi.

5. Direktīvas 2001/82 66. panta 1. punktā, kas iekļauts tās VI sadaļā (“Veterināro zāļu valdījums, izplatīšana un izsniegšana”), ir paredzēts, ka dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka veterināro zāļu mazumtirdzniecību veic vienīgi tādas personas, kam attiecīgās dalībvalsts tiesību akti ļauj veikt šādas darbības.

6. Direktīvas 2001/82 67. pantā ir paredzēts, ka, neierobežojot stingrākas Savienības vai valstu tiesību aktu normas attiecībā uz veterināro zāļu izsniegšanu un cilvēku un dzīvnieku veselības aizsardzības nolūkā, veterinārārsta recepte ir obligāti vajadzīga, lai izsniegtu iedzīvotājiem šajā pantā minētās veterinārās zāles. Turklāt šajā pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka zāles, kuras izsniedz vienīgi pret receptēm, izraksta un izsniedz tikai minimālajā daudzumā, kāds nepieciešams attiecīgajai ārstēšanai.

7. Direktīvas 2001/82 68. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka veterinārās zāles vai tādas vielas ar anaboliskām, pretinfekcijas, pretparazītu, pretiekaisuma, hormonālām vai psihotropām īpašībām, ko var izmantot kā veterinārās zāles, pieder vienīgi tādām personām vai atrodas vienīgi tādu personu kontrolē, kuras pilnvaro valsts tiesību akti.”

2 Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 6. novembra Direktīva 2001/82/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz veterinārajām zālēm (OV 2001, L 311, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem.

b) Direktīva 2005/36/EK[4]

8. Saskaņā ar Direktīvas 2005/36 38. panta ("Veterinārārstu apmācība"[5]) 3. punktu veterinārārsta apmācība garantē, ka attiecīgais profesionālis ir apguvis šajā pantā minētās zināšanas un prasmes, tostarp tā f) apakšpunktā minētās "zināšanas, prasmes un kompetences, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu atbildīgu un saprātīgu veterināro zāļu lietošanu dzīvnieku ārstēšanas nolūkā un lai garantētu pārtikas ķēdes drošumu un vides aizsardzību".

c) Direktīva 2006/123

9. Saskaņā ar Direktīvas 2006/123 2. panta ("Piemērošanas joma") 1. punktu to piemēro "pakalpojumiem, ko sniedz pakalpojumu sniedzēji, kuri veic uzņēmējdarbību kādā dalībvalstī"[6]. Tomēr saskaņā ar 2. panta 2. punkta f) apakšpunktu to nepiemēro veselības aprūpes pakalpojumiem.

10. Direktīvas 2006/123 3. panta ("Saistība ar citiem [ES] tiesību aktiem") 3. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstīm šīs direktīvas noteikumi ir jāpiemēro saskaņā ar noteikumiem par tiesībām veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu brīvu apriti.

11. Direktīvas 2006/123 15. pantā ("Novērtējamas prasības") ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis pārbauda, vai saskaņā ar to tiesību sistēmu tiek piemērota kāda no 2. punktā minētajām prasībām [7] un nodrošina, ka visas šādas prasības atbilst 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Dalībvalstis pielāgo savus normatīvos vai administratīvos aktus tā, lai tie atbilstu šiem nosacījumiem.

2. Dalībvalstis pārbauda, vai to tiesību sistēmā kā nosacījums, lai atļautu piekļuvi pakalpojumu darbībai vai tās veikšanu, ir paredzēta atbilstība jebkurai no šādām nediskriminējošām prasībām:

[..]

c) prasības, kas saistītas ar kapitāla daļu vai akciju turēšanu uzņēmumā;

d) prasības, kas nav saistītas ar jautājumiem, uz ko attiecas [Direktīva 2005/36] vai kas nav paredzētas citos [Savienības] tiesību aktos, un kas konkrētiem pakalpojuma sniedzējiem paredz piekļuvi attiecīgajai pakalpojumu darbībai sakarā ar darbības īpašo veidu;

[..].

3. Dalībvalstis pārbauda, vai 2. punktā minētās prasības atbilst šādiem nosacījumiem:

a) nediskriminēšana: prasības nedrīkst ne tieši, ne netieši būt diskriminējošas saistībā ar valstspiederību vai uzņēmumu gadījumā – saistībā ar juridiskās adreses atrašanās vietu;

4 Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīva 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu (OV 2005, L 255, 22. lpp.), redakcijā ar grozījumiem.

5 Direktīvas 2005/36 angļu valodas redakcijā ir izmantots jēdziens "veterinary surgeon" [veterinārārsts] – jēdziens, kuram parasti priekšroka tiek dota britu angļu valodā salīdzinājumā ar tādiem citiem jēdzieniem kā "veterinarian" [veterinārārsts] (jēdziens, kuram priekšroka tiek dota amerikāņu angļu valodā). Tomēr pēdējais jēdziens ir izmantots Direktīvā 2001/82. Šajos secinājumos stila nolūkā es izmantošu jēdzienu "veterinary practitioner" [veterinārārsts]. Nozīmes ziņā ar to nav domāta nekāda atšķirība.

6 Saskaņā ar Direktīvas 2006/123 4. panta ("Definīcijas") 1. un 2. punktu "pakalpojums" ir jebkāda pašnodarbināta saimnieciskā darbība, parasti par atlīdzību, kā minēts LESD 57. pantā, un "pakalpojumu sniedzējs" ir jebkura fiziska persona, kas ir kādas dalībvalsts valstspiederīgais, vai jebkura juridiska persona, kā minēts LESD 54. pantā, un kas veic uzņēmējdarbību kādā dalībvalstī, un kas piedāvā vai sniedz pakalpojumus.

7 Saskaņā ar Direktīvas 2006/123 4. panta ("Definīcijas") 7. punktu "prasība" ir "jebkurš pienākums, aizliegums, nosacījums vai ierobežojums, kas paredzēts dalībvalstu normatīvajos vai administratīvajos aktos vai kas izriet no judikatūras, administratīvās prakses, profesionālo organizāciju noteikumiem vai profesionālo apvienību vai citu profesionālo organizāciju kopējiem noteikumiem, kuri pieņemti, tām rīkojoties juridiski patstāvīgi; par prasībām šīs direktīvas izpratnē neuzskata noteikumus, kas ietverti koplīgumos, par kuriem vienojušies sociālie partneri".

b) nepieciešamība: prasībām ir jābūt pamatotām ar sevišķi svarīgu iemeslu saistībā ar sabiedrības interesēm [primāriem vispārējo interešu apsvērumiem];

c) samērīgums: prasībām ir jābūt piemērotām, lai sasniegtu noteikto mērķi; tās nedrīkst būt augstākas, nekā ir nepieciešams šā mērķa sasniegšanai, un nedrīkst pastāvēt iespēja šīs prasības aizstāt ar citiem mazāk ierobežojošiem pasākumiem, ar kuriem sasniedz to pašu rezultātu.

[..]"

B. Rumānijas tiesības

a) Likums Nr. 160/1998

12. Saskaņā ar *Legea nr. 160/1998 pentru organizarea şi exercitarea profesiunii de medic veterinar* (Likums Nr. 160/1998 par veterinārārsta profesijas organizāciju un darbu šajā profesijā, pārpublicētajā redakcijā; turpmāk tekstā – "Likums Nr. 160/1998) [8] 2. pantu:

"1. Veterinārārsta profesijā Rumānijā strādā jebkurš tiesību subjekts, Rumānijas valstspiederīgais, kuram ir atbilstīgi likumam pielīdzināts veterinārārsta diploms, kā arī Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, Eiropas Ekonomikas zonas valstu pilsoņi un Šveices valstspiederīgie, kuriem ir veterinārārsta diploms, sertifikāts vai cits dokuments, kas apliecina šādu likumā paredzētu kvalifikāciju un ko minētajās valstīs izdevusi izglītības iestāde.

[..]

5. Veterinārārstiem, ārvalstīs dzīvojošiem Rumānijas valstspiederīgajiem, kā arī veterinārārstiem, kuri ir Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, Eiropas Ekonomikas zonas valstu pilsoņi un Šveices valstspiederīgie, kuri strādā veterinārārsta profesijā Rumānijā, ir tādas pašas tiesības, un viņiem ir uzlikti tādi paši pienākumi saistībā ar darbu minētajā profesijā, kādi ir noteikti veterinārārstiem – [Asociācijas] biedriem."

13. Likuma Nr. 160/1998 4. panta i) punktā ir paredzēts, ka veterinārārstiem ir ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā un izmantot bioloģiskos preparātus, īpaša lietojuma pretparazītu līdzekļus un veterinārās zāles.

14. Likuma Nr. 160/1998 9. panta b) punktā ir paredzēts, ka Asociācija tostarp izstrādā Veterinārārstu hartu (turpmāk tekstā – "Harta"), kuras noteikumi ir saistoši, strādājot veterinārārsta profesijā.

15. Likuma Nr. 160/1998 16. pantā ir paredzēts, ka par Asociācijas biedru var kļūt jebkurš veterinārārsts, kurš ir Rumānijas valstspiederīgais vai Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonis un kurš i) likumīgi strādā veterinārārsta profesijā Rumānijā saskaņā ar šī likuma 2. pantu, ii) neatrodas konflikta situācijā, kā tas ir paredzēts likumā, un iii) ir medicīniski piemērots strādāšanai veterinārārsta profesijā. Tomēr saskaņā ar Likuma Nr. 160/1998 17. pantu tā 16. pantā paredzētās prasības nav attiecināmas uz Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, Eiropas Ekonomikas zonas valstu pilsoņiem un Šveices valstspiederīgajiem, kuri strādā šajā profesijā, sniedzot pakalpojumus. Šādā gadījumā šo valstu valstspiederīgie tiek iekļauti reģistrā, nekļūstot par [Asociācijas] biedriem.

8 1998. gada 6. augusta *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 289.

16. Likuma Nr. 160/1998 28. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Strādājot savā profesijā, sertificēts veterinārārsts savu darbu organizē un darbojas šādās struktūrās:

a) veterinārmedicīniskās prakses iestādē, vienā no šādām formām:

   1. individuālā veterinārmedicīniskās prakses iestādē;

   2. asociētās veterinārmedicīniskās prakses iestādēs.

b) sabiedrībās [..], kuras darbojas galvenokārt veterinārijas jomā.”

17. Likuma Nr. 160/1998 32. pantā ir paredzēts:

“1. Veterinārmedicīniskās prakses iestādes reģistrēšanu apliecina apliecība par reģistrāciju [reģistrā] [..]. Apliecības kopija par reģistrāciju reģistrā ir vajadzīga, lai saņemtu atļauju vadīt [veterinārmedicīniskās prakses] iestādi; minētās apliecības kopija tiek izsniegta tās īpašniekam.

2. [Reģistru] uztur [Asociācija].”

18. Likuma Nr. 160/1998 37. pantā ir paredzēts:

“1. Veterinārās zāles un pretparazītu līdzekļus pārdod tikai licencētās noliktavās, licencētos veterinārfarmaceitiskajos punktos un licencētās veterinārajās aptiekās.

2. Veterinārus bioloģiskos preparātus pārdod tikai licencētās veterinārajās noliktavās, un tos izmanto tikai veterinārārsti vai licencētas fiziskas vai juridiskas personas veterinārajai ārstniecībai.”

b) Veterinārārstu harta

19. Hartas, ko Asociācija pieņēma ar Lēmumu Nr. 3/2013[9], 1. panta m) punktā ir paredzēta šāda definīcija:

“[Reģistrs] – oficiāls un publisks dokuments, ko pārvalda [Asociācijas] birojs un kurā ir iekļauta informācija par:

– visiem veterinārmedicīniskās palīdzības uzņēmumiem ar vai bez juridiskas personas statusa, kuriem ir atļauts darboties Rumānijā;

– veterinārajām aptiekām un veterinārfarmaceitiskajiem punktiem, ja to kapitāls pieder vienīgi veterinārārstiem vai ja tas ir citādi sadalīts atbilstoši vēlākajiem tiesību aktu grozījumiem [..].”

20. Hartas 37. pantā ir paredzēts:

“1. Lai pārdotu mazumtirdzniecībā veterinārās zāles, sertificētie veterinārārsti organizē savu darbību vienīgi kā juridiskas personas, ievērojot [Likuma Nr. 160/1998] noteikumus, un veic savu darbību šādās licencētās veterinārmedicīniskās struktūrās: a) veterinārfarmaceitiskos punktos; b) veterinārās aptiekās.

[..]

9 2014. gada 16. septembra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 676.

3. Veterinārārsti, kas ir Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, Eiropas Ekonomikas zonas valstu pilsoņi un Šveices valstspiederīgie un kuriem ir veterinārārsta diploms, sertifikāts vai cits dokuments, kas apliecina šādu kvalifikāciju un ko minētajās valstīs vai trešajās valstīs izdevusi veterinārās izglītības iestāde, un kas pielīdzināts atbilstīgi likumam, var būt kapitāldaļu turētāji veterinārmedicīniskās struktūrās, bez pienākuma būt par [Asociācijas] biedriem vai būt sertificētiem darbam šajā profesijā.

[..]"

21. Hartas 38. pantā ir paredzēts:

"1. Veterinārās zāles un veterināros pretparazītu līdzekļus pārdod, ievērojot likumā paredzētos nosacījumus, tikai noliktavās, farmaceitiskajos punktos un veterinārajās aptiekās, kam ir veterinārsanitārā atļauja.

2. Veterināros bioloģiskos preparātus pārdod tikai licencētās veterinārajās noliktavās.

3. Veterinārās zāles, veterināros pretparazītu līdzekļus un veterināros bioloģiskos preparātus izmanto un administrē tikai veterinārārsti, kuriem pieder veterinārmedicīniskās palīdzības vai konsultāciju struktūras vai kuri ir darbinieki šādās struktūrās [..]."

22. Hartas 39. pantā ir paredzēts:

"Sertifikāts darbam veterinārārsta profesijā [..] ir dokuments, ko izdevis [Asociācijas] teritoriālās vienības padomes – vai Bukarestes pašvaldības – priekšsēdētāja birojs pēc veterinārārstu lūguma, lai iegūtu licenci darbam veterinārārsta profesijā veterinārmedicīniskās palīdzības struktūrās un veterinārfarmaceitiskajās struktūrās, kuras pārdod mazumtirdzniecībā veterinārās zāles."

c) VSN

23. Ar 2014. gada 22. jūlija Rīkojumu Nr. 83/2014 [10] Iestāde pieņēma VSN par nosacījumiem, ar kādiem tiek organizētas un vadītas veterinārfarmaceitiskās struktūras, kā arī par veterinārfarmaceitiskās nozares struktūru un darbību veterinārsanitārās reģistrācijas/veterinārsanitārās licencēšanas procedūru.

24. Saskaņā ar VSN 3. panta a) punktu "veterinārā aptieka" ir veterinārfarmaceitisks uzņēmums, kura valdījumā ir un kurš pārdod mazumtirdzniecībā veterinārās zāles, dzīvnieku barību, ārstniecisko barību un citus veterināros produktus, dzīvniekiem paredzētus medicīniskos instrumentus un iekārtas, kā arī medicīniskās ierīces un piederumus saskaņā ar likumu. Saskaņā ar šo noteikumu 3. panta h) punktu "veterinārfarmaceitiskais punkts" ir veterinārfarmaceitisks uzņēmums, kurš pārdod mazumtirdzniecībā tikai tādas veterinārās zāles, kurām nav vajadzīga recepte, citus veterināros produktus, medicīniskos instrumentus, iekārtas, ierīces, piederumus un barību dzīvniekiem.

25. VSN 11. pantā ir paredzēts:

"Veterinārās aptiekas specializētie darbinieki ir šādi darbinieki:

a) darbinieki ar specializētu augstāko izglītību veterinārās medicīnas jomā;

b) darbinieki ar specializētu vidējo izglītību veterinārās medicīnas, cilvēku medicīnas, farmakoloģijas, ķīmijas, bioloģijas jomā;

10 2014. gada 22. jūlija *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 541A.

c) administratīvie darbinieki.”

26. VSN 12. pantā ir paredzēts:

“1. Veterinārajā aptiekā nav obligāti jānodarbina darbinieki ar specializētu vidējo izglītību veterinārajā farmācijā.

2. Lai vadītu veterināro aptieku, tajā ir jānodrošina tāda veterinārārsta klātbūtne, kuram ir [Asociācijas] izdots sertifikāts darbam profesijā.

3. Veterinārajās aptiekās veterināro zāļu laišanu tirdzniecībā – tikai mazumtirdzniecībā – veic darbinieki, kas minēti 11. panta a) un b) punktā.”

27. VSN 14. pantā ir paredzēts, ka 11. panta b) punktā minētie darbinieki strādā, tikai klātesot veterinārārstam un tā uzraudzībā, turklāt viņiem ir jāpārzina piemērojamais tiesiskais regulējums veterinārsanitārajā jomā.

28. VSN 23. panta 1. un 2. punktā ir atspoguļoti 11. panta a)–c) punktā un 12. panta 1. punktā minētie noteikumi attiecībā uz veterinārfarmaceitisko punktu darbiniekiem. 23. panta 3. punktā ir konkretizēts, ka veterinārfarmaceitiskie punkti nevar darboties, klāt neesot 11. panta b) punktā minētajiem darbiniekiem.

29. VSN 24. pantā ir paredzēts, ka veterinārfarmaceitiskajos punktos var tikt pārdotas tikai tās veterinārās zāles, kurām nav vajadzīga recepte, citi veterinārie preparāti, kā arī dzīvnieku barība un piederumi. Turklāt saskaņā ar šo noteikumu 25. pantu veterinārfarmaceitiskajos punktos ir aizliegts pārdot imunoloģiskās veterinārās zāles, veterinārās zāles, kuras tiek izsniegtas pret recepti, kā arī ārstniecisko barību.

30. VSN 43. panta j) punktā ir paredzēts:

“Lai saņemtu veterinārsanitāro atļauju veterināro aptieku darbam, struktūras juridiskais pārstāvis iesniedz kompetentajai valsts veterinārsanitārajai un pārtikas nekaitīguma iestādei pieteikumu, kam pievienoti šādi dokumenti:

[..]

j) apliecības kopija par reģistrāciju [reģistrā].”

31. Ar VSN 51. panta g) punktu uz veterinārfarmaceitiskajiem punktiem tiek attiecināts pienākums, kas ir identisks 43. panta j) punktā minētajam.

32. Ar 2015. gada 26. marta Rīkojumu Nr. 31/2015 (turpmāk tekstā – “apstrīdētais rīkojums”) [11] Iestāde atcēla VSN 43. panta j) punktu un 51. panta g) punktu.

II. Fakti, procedūra un prejudiciālie jautājumi

33. Pēc apstrīdētā rīkojuma pieņemšanas Asociācija iesniedzējtiesā cēla prasību atcelt šo rīkojumu, apgalvojot, ka ar to tostarp tiek pārkāpts Likuma Nr. 160/1998 4. panta i) punkts.

11 2015. gada 7. aprīlis *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 235.

34. Prasības pieteikumā Asociācija apgalvo, ka saskaņā ar Likuma Nr. 160/1998 4. panta i) punktu faktiska ekskluzivitāte pārdot mazumtirdzniecībā veterinārās zāles faktiski paredz lēmumu pieņemšanas pilnvaras veterinārārstiem un tā nepastāv, ja viņiem ir tikai mazākuma dalībnieka statuss. Tādējādi tā apgalvo, ka to sabiedrību kapitāldaļām, kuras vēlas reģistrēt savu darbību vai saņemt licenci darboties kā veterinārās aptiekas un veterinārfarmaceitiskie punkti, ir jāpieder vienīgi vai vismaz galvenokārt sertificētiem veterinārārstiem. Atsaucoties uz VSN 1. panta m) punktu, Asociācija apgalvo, ka tai kā reģistra uzturētājai vislabāk ir zināma Rumānijas veterinārārstu situācija, kas ir par iemeslu tam, kāpēc tai tika paredzēti instrumenti, lai nodrošinātu Likuma Nr. 160/1998 4. panta i) punkta ievērošanu. Asociācija apgalvo, ka ekskluzivitātes prasība praksē netiek ievērota, jo kompetentās veterinārsanitārās iestādes šobrīd piešķir atļaujas sabiedrībām, kurās veterinārārsts nav ne tikai vienīgais, bet nav pat galvenais dalībnieks vai akcionārs.

35. Iestāde iebilst, norādot, ka *Ministerul Afacerilor Externe* (Ārlietu ministrija, Rumānija) cēla iebildumus, kad ar to apspriedās VSN pieņemšanas procesa laikā. Šī ministrija it īpaši norādīja uz viedokļu apmaiņu ar Eiropas Komisiju par attiecīgā Rumānijas tiesiskā regulējuma saderību ar Direktīvu 2006/123, it īpaši tas attiecas uz prasību, ka veterinārārstiem ir pilnībā jāpieder to sabiedrību daļām, kuras pārvalda veterinārās aptiekas Rumānijā. Iestāde norāda arī uz *Consiliul Concurenței* (Konkurences padome, Rumānija) viedokli, kura informēja, ka no Veterinārsanitāro noteikumu 43. panta j) punkta noteikumiem iespējami izriet konkurences ierobežojums veterināro preparātu mazumtirdzniecības tirgū, tos pārdodot veterinārajās aptiekās. Ņemot vērā saņemtos apsvērumus, Iestāde uzskata, ka Likuma Nr. 160/1998 4. panta i) punktā paredzētās ekskluzīvās tiesības attiecas uz veterinārārsta darbību, nevis uz tās struktūras darbību, kurā veterinārārsts strādā. Likumā Nr. 160/1998 nav paredzēts, ka sabiedrību īpašniekiem ir jābūt vienīgi veterinārārstiem, jo veterinārārsts var strādāt šādā sabiedrībā un līdz ar to nodrošināt atbilstību ekskluzivitātes noteikumiem pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt attiecīgos preparātus.

36. Izplatītāju asociācija, kas ir iestājusies lietā Iestādes prasījumu atbalstam, tostarp apgalvo, ka attiecīgās Rumānijas tiesību normas paredz ekskluzīvas tiesības, kuras ierobežo nosacījumus, saskaņā ar kuriem var reģistrēt un pārvaldīt veterinārās aptiekas, kā arī veterināro preparātu tirdzniecības noteikumus. Izplatītāju asociācija apgalvo, ka tas esot konkurences izkropļojums, jo ar šīm tiesību normām netiekot ievērotas brīvības, ko tirgotājiem garantē Līgumi un Direktīvas 2001/82 67. un 69. pants [12], kā arī virkne citu tiesību normu.

37. Pastāvot šādiem apstākļiem, iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Eiropas Savienības tiesības aizliedz tādu valsts tiesisko regulējumu, kas paredz veterinārārstam ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā un izmantot bioloģiskos preparātus, īpaša lietojuma pretparazītu līdzekļus un veterinārās zāles?

2) Ja šādas ekskluzīvas tiesības ir saderīgas ar Eiropas Savienības tiesībām, vai šīs pēdējās aizliedz šādas ekskluzīvas tiesības attiecināt arī uz struktūrām, kurās notiek attiecīgā pārdošana, tādā ziņā, ka minētajām struktūrām galvenokārt vai pilnībā ir jāpieder vienam vai vairākiem veterinārārstiem?”

38. Rakstveida apsvērumus iesniedza Asociācija, Izplatītāju asociācija, Rumānijas valdība, kā arī Komisija. Visi šie lietas dalībnieki, izņemot Asociāciju, tika uzklausīti tiesas sēdē, kas notika 2017. gada 28. jūnijā.

12 Direktīvas 2001/82 69. panta 1. punktā ir paredzēts: “Dalībvalstis nodrošina, ka produktīvo dzīvnieku īpašnieki vai turētāji var uzrādīt šādiem dzīvniekiem paredzētu veterināro zāļu iegādes, piederības un ievadīšanas apliecinājumu piecus gadus pēc zāļu ievadīšanas un arī tad, ja minēto piecu gadu laika posmā attiecīgais dzīvnieks ir nokauts.”

III. Vērtējums

A. Formālie jautājumi

1. Par apgalvotajiem trūkumiem iesniedzējtiesas nolēmumā

39. Rakstveida apsvērumos Izplatītāju asociācija apgalvo, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams, jo prejudiciālo jautājumu pamatā ir pieņēmums, ka Tiesai ir jānosaka interpretējamās Savienības tiesību normas. Lietas dalībniekiem nav iespējams uzzināt tās izvēli vai iesniegt apsvērumus šajā ziņā.

40. Izplatītāju asociācija arī uzskata, ka iesniedzējtiesas nolēmumā nav minēti vajadzīgie faktiskie vai tiesiskie elementi, līdz ar to tā ierosina pārformulēt un atbilstoši papildināt šo nolēmumu.

41. Tomēr šie iebildumi ir jānoraida.

42. Nolēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu motīvu daļā iesniedzējtiesa ir konkretizējusi tās Savienības tiesību normas, kuras tā uzskata par nozīmīgām [13]. Tādēļ iesniedzējtiesas nolēmums atbilst Tiesas Reglamenta 94. panta c) punktam. Turklāt apstāklis, ka Tiesa varētu identificēt konkrētas Savienības tiesību normas, kuras ir piemērojamas pamatlietā, nepadara iesniedzējtiesas nolēmumu par nepieņemamu. Izplatītāju asociācijai bija iespēja izteikt savu viedokli par tiesību normām, kuras tā uzskata par piemērojamām [14].

43. Savukārt pie jautājuma par vajadzību pārformulēt vai papildināt prejudiciālos jautājumus, es atgriezīšos vēlāk 55. punktā.

2. Par pārrobežu elementa esamību

44. Savos apsvērumos Komisija izvirza jautājumu par to, vai pamatlieta attiecas uz pilnīgi iekšēju situāciju, ko tā nekonstatē. Katrā ziņā tā uzskata, ka Direktīva 2006/123 ir attiecināma arī uz pilnīgi iekšējām situācijām.

45. Šādos apstākļos Tiesai ir jāapsver pašai sava kompetence nolēmuma par lūgto interpretāciju pieņemšanai, jo Tiesai nav kompetences, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesību norma, ko Tiesai lūgts interpretēt, nav piemērojama. Tas principā tā var būt gadījumā, ja atbilstīgo pamatlietas faktu kopums ir saistīts tikai ar vienas dalībvalsts teritoriju [15].

46. Piekrītu Komisijai, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neattiecas uz pilnīgi iekšēju situāciju. Pamatlietā Asociācija lūdz atcelt apstrīdēto rīkojumu, ar kuru tiek atvieglotas noteiktas formalitātes, reģistrējot veterinārmedicīniskās prakses iestādes. Iesniedzējtiesas nolēmumā ir izskaidrots, kāpēc tā nav pilnīgi iekšēja situācija. Tajā ir apkopota Rumānijas un Komisijas viedokļu apmaiņa par to, kā attiecīgās Rumānijas tiesību normas varētu ietekmēt citu dalībvalstu komersantu – veterinārārstu darbību, it īpaši, ja tiem pieder kapitāldaļas sabiedrībās, kuras ir reģistrētas Rumānijā šādā nolūkā.

13 Tostarp citējot LESD 49., 54. un 55. pantu, iesniedzējtiesa norāda arī uz Direktīvas 2001/82 1., 66., 67. un 69. pantu, Direktīvas 2005/36 38. pantu un Direktīvas 2006/123 3., 14. un 15. pantu.

14 Skat. spriedumu, 1994. gada 19. janvāris, *SAT Fluggesellschaft*, C-364/92, EU:C:1994:7, 9. punkts.

15 Skat. spriedumu, 2015. gada 10. septembris, *Wojciechowski*, C-408/14, EU:C:2015:591, 25. un 26. punkts un tajos minētā judikatūra.

47. Ņemot to vērā, es uzskatu, ka iesniedzējtiesas nolēmumā ir ietvertas pietiekamas norādes par to, kāpēc iesniedzējtiesai ir vajadzīgs Tiesas nolēmums par Līguma noteikumu par pārvietošanās brīvību interpretāciju tajā izskatāmajā lietā [16].

48. Ņemot to vērā, Tiesai nav *a fortiori* jāpauž nostāja par Komisijas pakārtoti izvirzīto argumentu par to, ka Direktīva 2006/123 varētu būt piemērojama, pat ja strīds visos tā aspektos attiecas tikai uz vienas dalībvalsts teritoriju [17].

B. Būtība

1. Piemērojamās tiesību normas

49. Tā kā abu prejudiciālo jautājumu formulējumā vienkārši ir minētas "Eiropas Savienības tiesības", ir jānosaka, vai attiecīgās Rumānijas tiesību normas ir vērtējamas atbilstoši LESD paredzētajiem noteikumiem par pārvietošanās brīvību vai arī saskaņā ar Direktīvu 2006/123 [18].

50. Spriedumā lietā *Rina Services* u.c. [19] Tiesa tieši nenorādīja, ka valsts tiesību normas, kuras ietilpst gan Direktīvas 2006/123, gan LESD 49. un 56. panta piemērošanas jomā, ir jāvērtē tikai, ievērojot pirmajā minētajā noteiktās prasības [20]. Tomēr šķiet, ka šī sprieduma iedarbība, iespējams, pārsteidzošā kārtā ir tieši tāda. Saskaņā ar šo spriedumu neatkarīgi no Direktīvas 2006/123 3. panta 3. punkta dalībvalstis nevar pamatoties uz LESD 52. panta 1. punktā norādītajiem iemesliem, lai atkāptos no Direktīvas 2006/123 [21].

51. Līdz ar to no šī sprieduma var izsecināt, ka prejudiciālie jautājumi ir jāvērtē, balstoties uz Direktīvu 2006/123.

52. Lai gan saskaņā ar Direktīvas 2006/123 2. panta 2. punkta f) apakšpunktu "veselības aprūpes pakalpojumi" ir izslēgti no tās piemērošanas jomas, kā Komisija to norāda, atbilstoši tās preambulas 22. apsvērumam "veselības aprūpes pakalpojumi" ir pakalpojumi, ko pacientiem sniedz veselības aprūpes darbinieki, lai novērtētu, saglabātu vai atjaunotu viņu veselības stāvokli [22]. Tā kā tas neattiecas uz veterināro pakalpojumu sniegšanu, pamatlietā Direktīva 2006/123 ir piemērojama atbilstoši tās 2. panta 1. punktam.

53. Jānorāda, ka no iepriekš minētajiem apsvērumiem neizriet, ka vienlaicīgi tiek izslēgta LESD 63. panta piemērošana. Šīs tiesību normas tvērumā ietilpst tieši ieguldījumi ar līdzdalību uzņēmumā, iegādājoties tā akcijas, kas dod iespēju efektīvi piedalīties tā vadībā un kontrolē, kā arī portfeļa ieguldījumi [23]. Tomēr, ja apskatāmajām Rumānijas normām ir ierobežojošas sekas attiecībā uz kapitāla

16 Spriedums, 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Shooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 50., 51. un 54. punkts un tajos minētā judikatūra. Šajā lietā Tiesa, uzskatot, ka lietas izskatīšana ir tās kompetencē, sniedza atbildi pēc būtības, nevis atzina lietu par nepieņemamu.

17 Secinājumos apvienotajās lietās *Trijber* un *Harmsen*, C-340/14 un C-341/14, EU:C:2015:505, 51.–57. punkts, ģenerāladvokāts M. Špunars [*M. Szpunar*] uzskatīja, ka Direktīva 2006/123 ir piemērojama situācijām, kas ir saistītas ar vienu dalībvalsti. Tiesa neizvērtēja šo jautājumu, jo tā šīs lietas apstākļus neuzskatīja par pilnīgi iekšējiem, skat. spriedumu, 2015. gada 1. oktobris, *Trijber* un *Harmsen*, C-340/14 un C-341/14, EU:C:2015:641, 40.–42. punkts. Par šo jautājumu skat. arī manus secinājumus lietā *Grupo Itevelesa* u.c., C-168/14, EU:C:2015:351, 36. punkts.

18 Direktīvā 2006/12, atbilstoši tās 1. panta ("Temats") 1. punktam ir paredzēti "vispārīgi noteikumi, lai atvieglinātu to, kā pakalpojumu sniedzēji īsteno brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu brīvu apriti, vienlaikus saglabājot augstu pakalpojumu kvalitātes līmeni". Tālāk tās III un IV nodaļā ir paredzēti noteikumi par pakalpojumu sniedzēju brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu brīvu apriti.

19 Spriedums, 2015. gada 16. jūnijs, *Rina Services* u.c., C-593/13, EU:C:2015:399.

20 Tomēr skat. ģenerāladvokāta P. Krusa Viljalona [*P. Cruz Villalón*] secinājumus lietā *Rina Services* u.c., C-593/13, EU:C:2015:159, 23. punkts, kurš uzskatīja, ka tā tas nav.

21 Spriedums, 2015. gada 16. jūnijs, *Rina Services* u.c., C-593/13, EU:C:2015:399, 23., 24. un 36.–40. punkts.

22 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Femarbel*, C-57/12, EU:C:2013:517, 34.–39. punkts.

23 Skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 58. punkts un tajā minētā judikatūra. Portfeļa ieguldījumi ir vērtspapīru iegūšana kapitāla tirgū, kura ir realizēta vienīgi ar nodomu veikt kapitāla ieguldīšanu bez nolūka ietekmēt uzņēmuma vadību un kontroli.

brīvu apriti, tās būtu LESD 49. pantā paredzētās brīvības veikt uzņēmējdarbību iespējama šķēršļa nenovēršamas sekas un neattaisnotu patstāvīgu pārbaudi attiecībā uz LESD 63. pantu [24]. Ir skaidrs, ka, ņemot vērā spriedumu lietā *Rina Services* u.c. [25], minētais būtu jāattiecina arī nevis tieši uz LESD 49. pantā, bet gan Direktīvā 2006/123 paredzētajiem apgrūtinājumiem.

54. Tādēļ turpmāko analīzi balstīšu tikai uz Direktīvas 2006/123 normām.

2. Par pirmo jautājumu

55. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvai 2006/123 pretrunā ir tādas valsts tiesību normas, kādas ir apskatāmas pamatlietā, ar kurām veterinārārstiem ir paredzētas ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt veterinārus bioloģiskos preparātus, īpaša lietojuma pretparazītu līdzekļus un veterinārās zāles.

a) Par prasības esamību, kura ir jāvērtē: Direktīvas 2006/123 15. panta 2. punkts

56. Attiecinot tikai uz veterinārārstiem veterināro bioloģisko preparātu, īpaša lietojuma pretparazītu līdzekļu un veterināro zāļu pārdošanu mazumtirdzniecībā un izmantošanu, attiecīgās Rumānijas tiesību normas, it īpaši Likuma Nr. 160/1998 4. panta i) punkts, acīmredzami ir tāda veida prasība, kas ir jāvērtē saskaņā ar Direktīvas 2006/123 15. panta 2. punkta d) apakšpunktu [26]. Rumānijas valdība to neapstrīd.

57. Šīs tiesību normas vienkārši piešķir veterinārārstiem likumīgas monopoltiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt attiecīgos preparātus.

58. Vai šo vērtējumu ietekmē apstāklis, ka Direktīvas 2006/123 15. panta 2. punkta d) apakšpunktā vispirms ir minēta norāde uz Direktīvu 2005/36 un pēc tam uz tādiem citiem Savienības tiesību aktiem kā Direktīva 2001/82? Šķiet, ka Asociācija tā uzskata.

59. Savukārt es uzskatu, ka tas tā nav.

60. Pirmkārt, neviena no iesniedzējtiesas nolēmumā minētajām Direktīvas 2005/36 normām neattaisno ekskluzīvu attieksmi. Direktīvas 2005/36 38. panta 3. punktā ir vienīgi saskaņotas prasības saistībā ar veterinārārsta apmācību, it īpaši zināšanām, kurām ir jābūt šiem profesionāļiem. Tomēr ar to attiecīgo preparātu pārdošana mazumtirdzniecībā, izmantošana un administrēšana netiek attiecināta tikai uz veterinārārstiem.

61. Otrkārt, lai gan Direktīvas 2001/82 66. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka veterināro zāļu mazumtirdzniecību veic vienīgi tādas personas, kam attiecīgās dalībvalsts tiesību akti ļauj veikt šādas darbības, šajā tiesību normā nav noteikts, ka šīs personas var būt tikai veterinārārsti.

62. Turklāt apstāklim, ka Direktīvas 2001/82 67. pantā ir atsauce uz stingrākām valsts tiesību aktu normām attiecībā uz veterināro zāļu izsniegšanu, nav nekādas nozīmes. Proti, šī tiesību norma attiecas uz šo preparātu iegādi, ko veic gala lietotājs, nevis uz tiesībām attiecināt attiecīgās darbības veikšanu tikai uz veterinārārstiem.

24 Spriedums, 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 59. punkts un tajā minētā judikatūra.

25 Spriedums, 2015. gada 16. jūnijs, *Rina Services* u.c., C-593/13, EU:C:2015:399.

26 Par LESD 49. pantu saistībā ar līdzīgiem noteikumiem attiecībā uz aptiekām skat. spriedumus, 2009. gada 19. maijs, *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c., C-171/07 un C-172/07, EU:C:2009:316, 24. punkts, un Komisija/Itālija, C-531/06, EU:C:2009:315, 45. un 47. punkts.

63. Tādēļ es secinu, ka attiecīgās Rumānijas tiesību normas ir prasība, kura jāvērtē saskaņā ar Direktīvas 2006/123 15. panta 2. punkta d) apakšpunktu. Vēl ir jānoskaidro, vai šī prasība atbilst direktīvas 15. panta 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

b) Pamatojums: Direktīvas 2006/123 15. panta 3. punkts

64. Saskaņā ar Direktīvas 2006/123 15. panta 3. punktu dalībvalstīm ir jāpārbauda, vai jebkura direktīvas 15. panta 2. punktā minētā prasība dalībvalstu tiesību sistēmā ir a) nediskriminējoša, b) nepieciešama un c) samērīga.

65. Lai gan ar šo tiesību normu pirmšķietami tiek mēģināts kodificēt *Gebhard* doktrīnu [27], šķiet, no Direktīvas 2006/123 15. panta 3. punkta a) apakšpunkta formulējuma izriet, ka nevar attaisnot prasības, kuras netieši ir diskriminējošas. Tas, iespējams, pārsniedz šīs doktrīnas prasības [28]. Lai kā arī būtu, citu dalībvalstu pilsoņiem ir tiesības strādāt par veterinārārstiem Rumānijā, tādējādi iegūstot tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt attiecīgos preparātus. Turklāt pamatlietā netiek apgalvots, ka attiecīgās Rumānijas tiesību normas, lai arī vienādi piemērojamas, būtu labvēlīgākas Rumānijas valstspiederīgajiem.

66. Par to, vai attiecīgās Rumānijas tiesību normas attaisno kāds primāru vispārējo interešu apsvērums, Rumānijas valdība apgalvo, ka šīs tiesību normas ir vajadzīgas, lai aizsargātu sabiedrības veselību, kas ir šāds vispārējo interešu apsvērums [29]. Turklāt šī valdība norāda uz Direktīvas 2001/82 preambulas otro apsvērumu, kurā ir konkretizēts, ka, "izstrādājot normas, kas attiecas uz veterināro zāļu ražošanu un izplatīšanu, galvenajam mērķim jābūt sabiedrības veselības aizsardzībai".

67. Tomēr, vai Rumānijas valdība tiešām var pamatoties uz sabiedrības veselības aizsardzību, pat tad, ja attiecīgie preparāti varētu nebūt paredzēti tiešam cilvēku patēriņam? Tas ir nozīmīgs jautājums, ņemot vērā to, ka saskaņā ar Direktīvas 2006/123 2. panta 2. punkta f) apakšpunktu veterināro pakalpojumu sniegšana nav "veselības aprūpes pakalpojumi".

68. Es tomēr sliecos uzskatīt, ka tas tā ir.

69. Proti, jautājums par to, kādi pakalpojumi ietilpst Direktīvas 2006/123 piemērošanas jomā, atšķiras no jautājuma par to, uz kādiem primāriem vispārējo interešu apsvērumiem dalībvalsts var pamatoties, lai attaisnotu prasību saskaņā ar direktīvas 15. panta 3. punktu. Turklāt 15. panta 3. punkta b) apakšpunktā nav ierobežoti tie primāro vispārējo interešu apsvērumi, uz kuriem dalībvalsts var atsaukties. Tādējādi nav nekādas pretrunas ar Tiesas nostāju spriedumā *Rina Services* u.c. [30].

27 Spriedums, 1995. gada 30. novembris, *Gebhard*, C-55/94, EU:C:1995:411, 37. punkts.

28 Šajā ziņā Direktīvas 2006/123 preambulas 65. apsvērums nav pārliecinošs.

29 Skat. spriedumu, 2010. gada 16. decembris, Komisija/Francija, C-89/09, EU:C:2010:772, 52. punkts un tajā minētā judikatūra. Citā apsvērumu teksta daļā Rumānijas valdība netieši saista sabiedrības veselības un dzīvnieku veselības aizsardzību.

30 Spriedums, 2015. gada 16. jūnijs, *Rina Services* u.c., C-593/13, EU:C:2015:399, 40. punkts.

70. Turklāt, kā Rumānijas valdība to apliecina, vairāki Savienības tiesību akti pašsaprotamu iemeslu dēļ norāda uz saikni starp dzīvnieku veselību un/vai labturību un sabiedrības veselību. It īpaši tas tā ir pārtikas nekaitīguma jomā, kurā saikne starp dzīvnieku un sabiedrības veselību, iespējams, ir visciešākā [31]. Man šķiet, ka drošas un kvalitatīvas apgādes ar veterinārajām zālēm visā dalībvalsts teritorijā nodrošināšana ir leģitīms mērķis [32].

71. Vēl ir jāapsver, vai šīs tiesību normas i) ir piemērotas, lai nodrošinātu sabiedrības veselības aizsardzības mērķa sasniegšanu, ii) nepārsniedz to, kas vajadzīgs šī mērķa sasniegšanai, un iii) tās nevar aizstāt ar citiem mazāk ierobežojošiem pasākumiem, ar kuriem sasniedz to pašu rezultātu.

72. Šo aspektu ziņā, no vienas puses, dalībvalstis pašas var izlemt, kādā līmenī tās vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un līmeni, kādā tas ir sasniedzams. Tā kā šis aizsardzības līmenis dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīgs, dalībvalstīm ir jāatzīst rīcības brīvība [33].

73. No otras puses, attiecīgajai dalībvalstij ir jāiesniedz vajadzīgie pierādījumi, izmantojot precīzus statistikas datus vai citā veidā, kas ļauj saprātīgi uzskatīt, ka izvēlētie pasākumi ir piemēroti iecerēto mērķu īstenošanai un ka šos mērķus nav iespējams sasniegt ar pārvietošanās pamatbrīvību un attiecīgi Direktīvu 2006/123 mazāk ierobežojošiem pasākumiem [34].

74. Ir acīmredzami, ka attiecīgās Rumānijas tiesību normas, ar kurām tiek īstenots Direktīvas 2001/82 66. pants, ir piemērotas, lai nodrošinātu sabiedrības veselības aizsardzības mērķa sasniegšanu. Tiesību pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt attiecīgos preparātus attiecināšana tikai uz veterinārārstiem ir viens no veidiem, kādā nodrošināt, ka veterinārās zāles, kuras izsniedz vienīgi pret receptēm, izraksta un izsniedz tikai minimālajā daudzumā, kāds nepieciešams attiecīgajai ārstēšanai saskaņā ar Direktīvas 2001/82 67. pantu. Šajā ziņā, kā Asociācija to būtībā apgalvo, tādu veterināro zāļu, kuras izsniedz vienīgi pret receptēm, kā antibiotiku izrakstīšana pārmērīgā daudzumā rada nopietnas bažas attiecībā uz sabiedrības veselību [35]. Šīs bažas ir atspoguļotas arī Savienības līmenī [36].

75. Tas tomēr nesniedz atbildi uz jautājumu, vai attiecīgās Rumānijas tiesību normas nepārsniedz to, kas vajadzīgs sabiedrības veselības aizsardzībai, un vai tās var aizstāt ar citiem mazāk ierobežojošiem pasākumiem, ar kuriem tiek sasniegts tas pats rezultāts.

31 Piemēram, skat. Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 882/2004 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem (OV 2004, L 191, 1. lpp.), preambulas 5. apsvērumu, kurā ir paredzēts, ka "dzīvnieku veselība un dzīvnieku labturība ir svarīgi faktori, kas ietekmē pārtikas kvalitāti un nekaitīgumu, dzīvnieku slimību izplatīšanās novēršanu un humānu attieksmi pret dzīvniekiem". Turklāt Direktīvas 2001/82 67. panta a) punktā ir paredzēts, ka veterinārārsta recepte ir obligāti vajadzīga, lai izsniegtu iedzīvotājiem veterinārās zāles produktīvajiem dzīvniekiem. Patiešām, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/28/EK, ar kuru groza Direktīvu 2001/82/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz veterinārajām zālēm (OV 2004, L 136, 58. lpp.), preambulas 17. apsvērumu veterinārās "zāles [būtu jālieto] tikai ar tādiem nosacījumiem, kas garantē, ka iegūtie pārtikas produkti būs nekaitīgi patērētājiem attiecībā uz šādu zāļu atliekām".

32 Par cilvēkiem paredzētām zālēm skat. spriedumu, 2016. gada 19. oktobris, *Deutsche Parkinson Vereinigung*, C-148/15, EU:C:2016:776, 34. punkts.

33 Skat. spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c., C-171/07 un C-172/07, EU:C:2009:316, 19. punkts un tajā minētā judikatūra.

34 Skat. spriedumu, 2016. gada 19. oktobris, *Deutsche Parkinson Vereinigung*, C-148/15, EU:C:2016:776, 35. un 36. punkts un tajos minētā judikatūra.

35 Tostarp skat. Pasaules Ekonomikas foruma *Global Risks 2013* pārskatu, astotais izdevums, 28. un nākamās lpp., kurā ir norādīts (31. lpp.), ka "visā pasaulē lopkopībā un zivsaimniecībā pārmērīgi tiek izmantotas antibiotikas (piemēram, kā augšanas stimulatori). Rezistentās baktērijas var tikt pārnestas uz cilvēkiem saskarē ar mājlopiem, pārtikas apritē, kā arī ar notekūdeņiem, kas rodas šo darbību rezultātā, un slimnīcu un farmaceitisko rūpnīcu notekūdeņiem".

36 Tostarp skat. Eiropas Parlamenta 2012. gada 11. decembra rezolūciju par mikrobu problemātiku – mikrobu rezistences palielināšanās draudiem (2012/2041 (INI), kuras K. punktā vispirms tika paredzēts, ka "pastāv saikne starp antibakteriālo līdzekļu izmantošanu dzīvnieku ārstēšanā un rezistences izplatīšanos cilvēku vidū", savukārt tās 19. punktā Komisija tiek aicināta "pārbaudīt antibakteriālo līdzekļu izrakstīšanas un tirdzniecības nosacījumus, lai noskaidrotu, vai prakse cilvēku un dzīvnieku veselības aprūpes jomā var ietekmēt antibakteriālo līdzekļu pārmērīgu izrakstīšanu, pārmērīgu lietošanu vai nepareizu lietošanu".

76. Uz šo jautājumu acīmredzami vislabāk var atbildēt pati iesniedzējtiesa [37].

77. Ņemot vērā iepriekš teikto, tagad izskaidrošu, kāpēc es uzskatu, ka pamatlietā aplūkotais ar likumu noteiktais monopols nav samērīgs.

78. Tiesas sēdē Rumānijas valdība norādīja, ka attiecīgo preparātu saņemšanai obligāti ir vajadzīga veterinārārsta recepte. Šis apgalvojums ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ņemot vērā, ka pamatlietā iesniegtie apsvērumi neattaisno ar likumu noteikta monopola saglabāšanu attiecībā uz preparātiem, kuru saņemšanai šāda recepte nav obligāti vajadzīga [38].

79. Neatkarīgi no iepriekš minētā, nav skaidrs, kādēļ *vienīgi* veterinārārstam obligāti ir jābūt tiesībām pārdot mazumtirdzniecībā attiecīgos preparātus, kā arī ekskluzīvām tiesībām tos izrakstīt. It īpaši, kā Komisija to norādīja tiesas sēdē, nav neiespējami, ka citām tādām atbilstoši kvalificētām personām kā farmaceiti vai citas personas ar padziļinātu profesionālo apmācību farmācijā varētu arī atļaut pārdot attiecīgos preparātus. Atbildot uz to, tiesas sēdē Rumānijas valdība paziņoja, ka veterinārā farmaceita profesija Rumānijā nav reglamentēta. Turklāt tā norādīja, ka atbilstoši studiju programmai, kas veterinārārstiem ir jāapgūst saskaņā ar Direktīvas 2005/36 38. panta 1. punktu un kas ir precizēta tās V pielikuma 5.4.1. punktā, veterinārārsti tiek mācīti farmācijas jomā un tādēļ ir apguvuši vajadzīgās prasmes pārdot attiecīgos preparātus. Tas ir tiesa, tomēr Rumānijas valdība neizskaidroja, kādā veidā šajās mācībās veterinārārsti ir nošķirti no "parastajiem" farmaceitiem, kuri arī ir studējuši farmāciju. Šajā ziņā, lai gan farmaceitiem arī būtu privātas intereses gūt peļņu, pārdodot mazumtirdzniecībā veterināros preparātus, ļaujot arī neatkarīgai personai pārdot mazumtirdzniecībā šos preparātus, ja tiek uzrādīta veterinārārsta recepte, palīdzētu mīkstināt šo interesi [39].

80. Turklāt nav acīmredzama riska, ka veterināro zāļu pārmērīga vai nepareiza lietošana varētu radīt finanšu līdzekļu izšķērdēšanu attiecīgajām veselības apdrošināšanas iestādēm [40]. Tā kā gala lietotāji parasti ir tie, kuriem ir jāmaksā par šiem preparātiem (vai nu privāti apdrošinot dzīvnieka veselību, vai no saviem līdzekļiem), viņiem vajadzētu būt brīvai izvēlei iegādāties šos preparātus pie veterinārārsta vai izmantot citu atbilstošu mazumtirdzniecības kanālu.

81. Šajos apstākļos, manuprāt, Rumānijas valdība nav izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu, kā tas būtu jādara saskaņā ar iepriekš 73. punktā minēto judikatūru.

82. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 2006/123 15. pants ir interpretējams tādējādi, ka valsts tiesību normas, ar kurām veterinārārstiem ir paredzētas ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt veterinārus bioloģiskos preparātus, īpaša lietojuma pretparazītu līdzekļus un veterinārās zāles, neatbilst šīs direktīvas 15. panta 3. punkta c) apakšpunktā paredzētajai samērīguma prasībai, ciktāl šīs tiesību normas vai nu

– tiek attiecinātas uz preparātiem, kuriem veterinārārsta recepte nav obligāti vajadzīga, vai

– personām, kuras nav veterinārārsti un kuras profesionālā līmenī ir apguvušas farmāciju, neparedz tiesības pārdot mazumtirdzniecībā šos preparātus vajadzības gadījumā saskaņā ar veterinārārsta veterināro zāļu receptē minētajām norādēm, ja to iegādei šāda recepte ir vajadzīga.

Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tā tas ir pamatlietā.

37 Piemēram, skat. spriedumu, 2012. gada 21. jūnijs, *Susisalo* u.c., C-84/11, EU:C:2012:374, 42. punkts.

38 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2003. gada 11. decembris, *Deutscher Apothekerverband*, C-322/01, EU:C:2003:664, 112. punkts.

39 Sal. ar spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c., C-171/07 un C-172/07, EU:C:2009:316, 37. punkts.

40 Pretēji tam, kā tas ir pret recepti izsniedzamu zāļu gadījumā, kuras ir paredzētas cilvēku patēriņam, skat. spriedumus, 2009. gada 19. maijs, *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c., C-171/07 un C-172/07, EU:C:2009:316, 33. punkts, un Komisija/Itālija, C-531/06, EU:C:2009:315, 57. punkts.

3. Par otro jautājumu

83. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvai 2006/123 pretrunā ir tādas valsts tiesību normas, kādas ir attiecīgās Rumānijas tiesību normas pamatlietā, ar kurām veterinārārstiem ir ne tikai paredzētas ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt attiecīgos preparātus, bet arī noteikts, ka struktūrām, kurās notiek šo preparātu pārdošana, galvenokārt vai pilnībā ir jāpieder vienam vai vairākiem veterinārārstiem.

84. No šī jautājuma, kas ir uzdots pakārtoti, formulējuma izriet, ka Tiesai uz šo jautājumu būs jāatbild tikai tad, ja tā uz pirmo prejudiciālo jautājamu neatbildētu apstiprinoši. Manuprāt, attiecīgās Rumānijas tiesību normas, kādas tās ir iesniegtas Tiesai, nav saderīgas ar Direktīvu 2006/123. Tomēr pilnības labad es izteikšu savu viedokli par otro jautājumu, atgādinot, ka, vērtējot šo jautājumu, joprojām nozīmīgi ir iepriekš 55.–82. punktā minētie apsvērumi.

85. Savos apsvērumos Komisija identificē divas prasības, kuras izriet no attiecīgajām Rumānijas tiesību normām. Pirmkārt, prasība par to, ka veterinārās aptiekas un veterinārfarmaceitiskie punkti var būt tikai juridiskas personas. Otrkārt, prasība par to, ka to pamatkapitālam ir jāpieder vienīgi (nevis galvenokārt) veterinārārstiem.

86. Tomēr otrais prejudiciālais jautājums neattiecas uz to struktūru statusu – vai nu juridiska, vai fiziska persona, kuras pārdod attiecīgos preparātus. Tādēļ es neizvērtēšu šo aspektu, jo tas neietilpst šī jautājuma jomā [41].

87. Būtībā prasība, kura paredz, ka attiecīgie preparāti ir jāpārdod tikai tādās veterinārajās aptiekās vai veterinārfarmaceitiskajos punktos, kuri galvenokārt vai vienīgi pieder veterinārārstiem [42], attiecas uz "sabiedrību" vai šajā gadījumā mazumtirdzniecības uzņēmumu kapitāldaļu turēšanu. Saskaņā ar Direktīvas 2006/123 15. panta 2. punkta c) apakšpunktu tā ir apšaubāma prasība.

88. Atbildi uz jautājumu, vai šī prasība atbilst Direktīvas 2006/123 15. panta 3. punktā minētajiem nosacījumiem, zināmā mērā sniedz mani apsvērumi par pirmo prejudiciālo jautājumu – galvenokārt par to, vai pastāv primāri vispārējo interešu apsvērumi.

89. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā jau esmu secinājis citā lietā, judikatūra liecina, ka Tiesa pamatoti izvairās no tā, ka dalībvalstis iejaucas brīvībā veikt uzņēmējdarbību, detalizēti regulējot konkrētā tirgus struktūru vai konkurences situāciju, tai skaitā, aizbildinoties ar nepieciešamību nodrošināt augstas kvalitātes pakalpojumus klientiem un patērētājiem [43]. Man šķiet, ka ierobežojumi attiecībā uz jebkāda uzņēmuma [kapitāla] īpašumtiesību sadalījumu un/vai saimniecisko struktūru ietilpst tajā pašā kategorijā un ir jāuzlūko ar veselīgu aizdomīgumu.

90. Savos apsvērumos Komisija pauž principiālu nostāju, ka dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzība nevar attaisnot apstrīdēto prasību par īpašumtiesību sadalījumu tādā pašā apmērā kā cilvēku veselības un dzīvības aizsardzība.

41 Piemēram, skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi* un *Autorità garante della concorrenza e del mercato*, C-136/12, EU:C:2013:489, 31. punkts.

42 Kā tas izriet no Likuma Nr. 160/1998 32. panta un 37. panta 1. punkta, Hartas 1. panta m) punkta un 37. panta 1. punkta un VSN 43. panta j) punkta un 51. panta g) punkta kopīgas interpretācijas, pirms tie tika atcelti ar apstrīdēto rīkojumu.

43 Skat. manus secinājumus lietā *Grupo Itevelesa* u.c., C-168/14, EU:C:2015:351, 73. un 74. punkts un tajos minētā judikatūra.

91. Šķiet, šim apgalvojumam ir vairāk filozofiska, nevis praktiska nozīme. Taisnība, Tiesa vairākkārtīgi ir atzinusi, ka cilvēku veselība un dzīvība ir pirmajā vietā starp Līgumos aizsargātajām interesēm [44]. Tomēr es neredzu vajadzību Tiesai konkretizēt, ciktāl cilvēku veselība un dzīvība ir "pārāka" par dzīvnieku veselību un dzīvību. Turklāt šis ierosinājums šķiet arī nedaudz mulsinošs, ņemot vērā Komisijas neseno politikas paziņojumu [45].

92. Pirmkārt, kā iepriekš minēts 70. un 74. punktā, pastāv saikne starp cilvēku un dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzību.

93. Otrkārt, apgalvojot, ka veterināro zāļu terapeitiskā ietekme "galvenokārt" ir vērsta uz dzīvniekiem un ka to nepareiza vai nevajadzīga izmantošana "tieši neietekmē" cilvēkus, Komisija atzīst, ka attiecībā uz cilvēkiem ir sekundāra un netieša ietekme. Citiem vārdiem sakot, nav strīda par to, ka sabiedrības (cilvēku) veselības aizsardzībai joprojām ir nozīme.

94. Treškārt, ja ir neskaidri jautājumi par draudu cilvēku veselībai esamību vai to pakāpi, piesardzības princips ļauj dalībvalstīm veikt aizsardzības pasākumus attiecībā uz veterinārmedicīniskajām prakses iestādēm, negaidot, līdz pilnībā pierādīsies šo draudu ietekme uz cilvēkiem.

95. Līdz ar to Tiesai ir nevis jāizskata šis visticamāk teorētiskais jautājums, bet vienkārši vairāk ir jākoncentrējas uz to, vai mērķis attaisno līdzekļus, proti, vai sabiedrības veselības aizsardzība attaisno tādu uzņēmumu [kapitāla] īpašumtiesību ierobežojumu, kuros pārdod mazumtirdzniecībā attiecīgos preparātus.

96. Tātad, skaidri nenosakot piemērojamo robežvērtību, iesniedzējtiesas nolēmumā ir norādīts, ka Komisija un Rumānijas valdība ir apspriedušas iespēju pazemināt veterināro aptieku vai veterinārfarmaceitisko punktu kapitāla daļu, kurai ir jāpieder veterinārārstiem saskaņā ar attiecīgajām Rumānijas tiesību normām [46]. Tomēr ir jāatzīst, ka tiesas sēdē apstāklis, kādai faktiski būtu jābūt šai robežvērtībai, kļuva vēl neskaidrāks, jo lietas dalībniekiem bija atšķirīgs viedoklis par to, kā ir interpretējamas valsts tiesību normas. Tas acīmredzami ir jāpārbauda valsts tiesai. Tādēļ turpmākie apsvērumi ir jālasa, ņemot vērā šo apstākli.

97. Lietas dalībniekiem tika lūgts izteikt viedokli par spriedumu lietā Komisija/Francija, ar kuru Tiesa daļēji noraidīja prasību atzīt, ka, atstājot spēkā tiesību normas, ar kurām augstākais līdz vienai ceturtdaļai ierobežojot to kapitāldaļu un līdz ar to arī balsstiesību apmēru, ko personas, kurām nav biologa izglītības, drīkst iegūt sabiedrībā ar ierobežotu atbildību, kura ir izveidota, lai praktizētu brīvajā profesijā un kura vada biomedicīnisko analīžu laboratorijas, Francijas Republika ir pārkāpusi (tagadējo) LESD 49. pantu. It īpaši Tiesa noteica, ka šo tiesību normu ierobežojošais raksturs tika attaisnots sabiedrības veselības aizsardzības iemeslu dēļ un ka tās atbilda samērīguma prasībām [47]. Tiesas vērtējumā galvenais bija apstāklis, ka kapitāldaļu apmēra ierobežošana līdz vienai ceturtdaļai attiecībā uz personām, kurām nav biologa izglītības, ļāva biologiem ietekmēt vissvarīgākos sabiedrībā pieņemtos lēmumus, citiem vārdiem sakot, saglabāt kontroli [48].

44 Skat. spriedumu, 2016. gada 19. oktobris, *Deutsche Parkinson Vereinigung*, C-148/15, EU:C:2016:776, 30. punkts un tajā minētā judikatūra.

45 Skat. Komisijas 2017. gada 29. jūnija Paziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam par Eiropas "Viena veselība" rīcības plānu pret antimikrobiālajiem līdzekļiem izveidojušās rezistences (*AMR*) apkarošanai (COM(2017) 339 *final*), kurā Komisija norāda (3. lpp.), ka pieeja "Viena veselība" "ir termins, ko izmanto, lai aprakstītu principu, kas atzīst, ka cilvēka un dzīvnieku veselība ir savstarpēji saistītas, ka slimības tiek pārnēsātas no cilvēka uz dzīvniekiem un otrādi un ka tādēļ tās jāapkaro gan vienā, gan otrā laukā. Pieeja "Viena veselība" aptver arī vidi, kas ir vēl viena saikne starp cilvēku un dzīvniekiem un līdzīgā veidā arī potenciāls jaunu rezistentu mikroorganismu avots. Šis pasaulē atzītais termins jau ir plaši izmantots Eiropas Savienībā, kā arī 2016. gadā – ANO Politiskajā deklarācijā par rezistenci pret antimikrobiālajiem līdzekļiem".

46 Šāda iespējamība ir minēta arī Hartas 1. panta m) punktā, kurā ir paredzēts, ka veterinārajām aptiekām un veterinārfarmaceitiskajiem punktiem ir jānorāda, "vai to kapitāls pieder vienīgi veterinārārstiem *vai tas ir citādi sadalīts atbilstoši vēlākajiem tiesību aktu grozījumiem*" (mans izcēlums).

47 Spriedums, 2010. gada 16. decembris, Komisija/Francija, C-89/09, EU:C:2010:772. No šī sprieduma 78. punkta arī izriet, ka personām, kurām nav biologa izglītības, līdzdalība kapitālā, kas pārsniedz 25 %, ir atļauta akciju komandītsabiedrībās, kuras pārvalda biomedicīnisko analīžu laboratorijas.

48 Turpat, 68. un 78. punkts.

98. Šajā ziņā man šķiet, ka šajā spriedumā Tiesa izrādīja pārmērīgu savaldību, nekonstatējot LESD 49. panta pārkāpumu. Iespējams, to varētu izskaidrot acīmredzami unikālā un centrālā loma, kāda biologiem ir Francijas veselības aprūpes nozarē [49]. Es neesmu pārliecināts, ka to pašu var teikt par veterinārārstiem. Būtībā pat Rumānijas valdība neatbalsta tik šauru tās tiesību interpretāciju [50].

99. Esmu pārliecināts, ka attiecīgās Rumānijas tiesību normas pārsniedz to, kas ir nepieciešams, pat ja prasību par [kapitāla] īpašumtiesību sadalījumu interpretē tādējādi, ka veterināro aptieku un veterinārfarmaceitisko punktu kapitālam tikai galvenokārt ir jāpieder veterinārārstiem.

100. Pirmkārt, tāpēc, ka to nevar attaisnot vajadzība aizsargāt veterinārārstu profesionālo neatkarību [51]. Taisnība, Tiesa ir atzinusi, ka pastāv faktisks risks, ka personas, kuras nav konkrētas veselības nozares profesijas pārstāvji, var iegūt kontroli pār sabiedrību, jo tās varētu vēlēties atteikties īstenot mazāku peļņu nesošus vai sarežģītākus uzdevumus un/vai samazināt sniegto konsultāciju apjomu [52]. Tomēr papildus tam, ko minēju iepriekš 79. punktā, izskatāmajā lietā nekas neliedz veterinārārstiem darīt to pašu, ņemot vērā, ka viņiem vienīgajiem ir tiesības izrakstīt veterinārās zāles. Tikai iespējamā disciplinārlietas ierosināšana, kas, lai gan neapšaubāmi ir zināma aizsardzība, nenovērš šos draudus.

101. Otrkārt, prasība, ka veterināro aptieku un veterinārfarmaceitisko punktu kapitāldaļām pilnībā vai galvenokārt ir jāpieder veterinārārstiem, neļauj secināt, ka tostarp veterinārās zāles varētu tikt izrakstītas mazākā apjomā vai efektīvāk vai ka klienti un pacienti varētu saņemt labāku konsultāciju. Šajā ziņā no VSN 12. panta 2. punkta, 24. un 25. panta kopīgas interpretācijas jau izriet, ka veterinārfarmaceitiskos preparātus, kuru iegādei ir vajadzīga recepte, var pārdot tikai veterinārajā aptiekā, klātesot veterinārārstam un tā uzraudzībā. Attiecībā uz veterinārajiem preparātiem, kuriem šāda recepte nav vajadzīga un kurus var pārdot arī veterinārfarmaceitiskajos punktos, saskaņā ar VSN 23. panta 3. punktu ir vajadzīga vismaz darbinieku ar specializētu vidējo izglītību klātbūtne. Tādēļ, manuprāt, nekas neliecina, ka apstrīdētā prasība par [kapitāla] īpašumtiesību sadalījumu jebkādā veidā papildinātu pretējā gadījumā piemērojamās tiesību normas.

102. Tāpēc ierosinu uz otro prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 2006/123 15. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tam pretrunā ir dalībvalsts tiesību normas, ar kurām ir ne tikai paredzēts, ka veterinārārstiem ir tiesības izrakstīt preparātus, kuru saņemšanai ir vajadzīga veterinārārsta recepte, un ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt šos preparātus, bet arī noteikts, ka struktūrām, kurās notiek šo preparātu pārdošana, galvenokārt vai pilnībā ir jāpieder vienam vai vairākiem veterinārārstiem. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tā tas ir pamatlietā.

49 Turpat, 29. un 56. punkts. Optiķiem nav tāda paša statusa, skat. spriedumu, 2005. gada 21. aprīlis, Komisija/Grieķija, C-140/03, EU:C:2005:242, 35. un 36. punkts.

50 Jānorāda, ka šajā ziņā pēc neatlaidīgas jautājumu uzdošanas Rumānijas valdība paziņoja, ka tās viedoklis par otro prejudiciālo jautājumu bija balstīts uz pieņēmumu, ka atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša. Tomēr tā neizskaidroja, kāpēc atsacīšanās no prasības par īpašumtiesībām ir saistīta ar veterinārārstu ekskluzīvo tiesību pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt attiecīgos preparātus saglabāšanu.

51 Asociācija vienkārši norāda, ka 2014. gadā Iestāde veica pārbaudi 543 veterinārajās aptiekās un 112 no tām piemēroja naudas sodu par noteikumu pārkāpumu, nepaskaidrojot, kādus draudus veterinārārstu neatkarībai radītu noteikumi par daudznozaru speciālistu līdzdalību kapitālā. Šķiet, šī apstākļa nenozīmīgumu apstiprina apstāklis, ka Asociācija arī paziņoja, ka nevienā no šiem 112 gadījumiem netika ierosināta disciplinārlieta.

52 Spriedums, 2010. gada 16. decembris, Komisija/Francija, C-89/09, EU:C:2010:772, 82. punkts.

IV. Secinājumi

103. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes Apelācijas tiesa, Rumānija) uzdotajiem jautājumiem lietā C-297/16 atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvas 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū 15. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tam pretrunā ir valsts tiesību normas, ar kurām veterinārārstiem ir paredzētas ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt veterinārus bioloģiskos preparātus, īpaša lietojuma pretparazītu līdzekļus un veterinārās zāles, ciktāl šīs tiesību normas vai nu

   – tiek attiecinātas uz preparātiem, kuriem veterinārārsta recepte nav obligāti vajadzīga, vai

   – personām, kuras nav veterinārārsti un kuras profesionālā līmenī ir apguvušas farmāciju, neparedz tiesības pārdot mazumtirdzniecībā šos preparātus, vajadzības gadījumā saskaņā ar veterinārārsta veterināro zāļu receptē minētajām norādēm, ja to iegādei šāda recepte ir vajadzīga.

   Valsts tiesai ir jāpārbauda, vai tā tas ir pamatlietā;

2) Direktīvas 2006/123 15. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tam pretrunā ir dalībvalsts tiesību normas, ar kurām ir ne tikai paredzēts, ka veterinārārstiem ir tiesības izrakstīt preparātus, kuru saņemšanai ir vajadzīga veterinārārsta recepte, un ekskluzīvas tiesības pārdot mazumtirdzniecībā, izmantot un administrēt šos preparātus, bet arī ir noteikts, ka struktūrām, kurās notiek šo preparātu pārdošana, galvenokārt vai pilnībā ir jāpieder vienam vai vairākiem veterinārārstiem. Valsts tiesai ir jāpārbauda, vai tā tas ir pamatlietā.